

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr., za četrletno 80 kr. — Naročnina se pošilja upravnštvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Pozor slovenski stariši!

„Slov. Gospodar“ je v št. 25 od 20. junija pod naslovom: „nova imenitna uredba“ opozoril slovenske stariše na slovensko vzporednico ali paralelko, katera se ima odpreti bodoče šolske leto na Mariborski gimnaziji. Ne da se tajiti, da je slovenska paralelka za nas Slovence toliko imenitna, kakor nobeno drugo učilišče.

Če hočejo sinovi slovenskih starišev z učenci nemške narodnosti tekmovati, treba je, da se poučujejo vsaj prva leta v najtežjih predmetih v maternem jeziku; dokler to ne bode, bode se sinovom slovenskih starišev na celo nemški gimnaziji prva leta vedno slabo godilo in če so še tako nadarjeni ali talentirani.

Naši nasprotniki pa baš to hočejo, da slovenski sinovi v šoli zaostajajo in zatorej se z vsemi silami upirajo upeljatvi slovenskega pouka na gimnazijah. Strah naših nasprotnikov, da bi slovenščina ne bila pripravna za pouk, je prazen, ker je upeljana na gimnazijah na Kranjskem; dijaki pa, ki so se učili na Kranjskem, znajo nemški in slovenski gotovo tako dobro, če ne bolje, kakor oni, ki so bili v Celji, Mariboru ali Ptuj.

Ko je ravnateljstvo Mariborske nemške gimnazije pred nekolikimi dnevi po novinah naznanilo, kedaj se imajo vršiti vzprejemni izpiti (Aufnahme-Prüfung) je na slovensko paralelko in na sinove slovenskih starišev popolnoma pozabilo, kajti paralelke v oznanilu niti omenilo ni; zamolčalo je, da se učenci na gimnazijo sprejemajo tudi meseca septembra, ker bi sicer učenci slovenskih starišev, ki obiskujejo doma šole in še nemajo počitnic, ne mogli biti nikdar sprejeti. Iz tega sledi brez dvojbe, da ravnateljstvo Mariborske gimnazije ne mara slovenske paralelke in da noče kumovati pri njenem porodu. To pa nas Slovencev ne sme in ne more strašiti.

Dne 16. septembra t. l. bomo slovenski

stariši naše sinove, godne za gimnazijo s slovenskim poukom že v Mariboru imeli; predstavili njih bomo ob 8. uri zaran g. ravnatelju, terjali bomo, da se vpišejo za slovensko paralelko, da se ž njimi vrši vzprejemni izpit. Gledali bomo na to, da priženemo k izpitu fante, zdrave na duši in telesu, učence dobro podkovane in lepega obnašanja, da bomo pokazali, da sinovi slovenskih starišev, če tudi so ubogi, niso tepei in bebci.

Slovenske gospode duhovskega in svetnega stanú pa prosimo, da ne odtegnejo svoje podpore našim sinovom na slovenski paralelki v Mariboru, da nam pomagajo z dobrimi sveti.

Dijaški kuhinji v Mariboru priporočili bomo tudi svoje sinove in upamo, da bomo uslišani! Od nemške in nemškutarke gospode naši sinovi nemajo pričakovati pomoči in podpore. To nas uči skušnja, katero smo si pridobili v Ptuj, Ptujski, Ormožki, Ljutomerski Slovenci in dr. bodo gotovo pošiljali svoje doneske v bodoče za dijaško kuhinjo v Maribor, če v jeseni stopi v življenje slovenska paralelka v v Mariboru.

Na ta način bode mogoče dijaško kuhinjo v Mariboru sezidati, na trdnj podlagi, katero bodo podpirale gotovo tudi slovenske posejilnice.

V to pomozi Bog! Slovenski stariši, ki imate godne sinove za gimnazijo, pripravimo potrebno obleko, in denar za kujige in druge potreščine! Gospodje učitelji in katehetje bodo skrbeli za potreben poduk in spričevala in meseca septembra vidimo se v Mariboru in ne v Radgoni ali v Ptuj. H. n.

Bitka pri Slavkovem in c. k. 47. polk.

(Konec.)

Komaj se začne daniti dne 22. maja, začne se boj na novo. Gosta megla je pokrivala ravnino. Francoska garda prihruje nad Slavkov, od vseh strani sili v vas. V prednjih hišah se je branil stotnik Kosevič z deveto divizijo

(dvema kompanijama). Sovražniki ga obsujejo od vseh strani; mora se jim udati. Drugi oddelki polka so se branili hrabro, branili so hišo za hišo, ali vendar se morajo umakniti do pokopališča in do župnikove hiše nazaj. Od tod jih sovražniki ne morejo spoditi. Že so pešali junaki, kar pride 14. polk na pomoč ter vrže Francoze iz vasi. 47. polk je bil tako utrujen, da so ga morali poslati nazaj. 14. polk je branil vas do desetih. Ta čas ga napade francoska garda na novo in ga porine nekoliko nazaj. Ali ko pride 31. polk pomagat, spodi sovražnike konečno iz vasi.

Tudi ta dan je skušal Napoleon odločiti boj na sredini. Deset polkov pešcev in 400 topov pošlje na ta kraj. Začelo se je streljanje, kakor bi bil sodnji dan. Najstarejši vojaki se niso spominjali kaj takega. Avstrijci odgovarjajo krepko, akoravno še po noči niso mogli počivati. Ko je bila stvar najhuja, zgrabi nadvojvoda Karol sam zastavo 15. polka ter se vrže nad Francoze. Navdušeni udarijo naši za njim, general Smola pripelje topov na pomoč, kakor ljuta vibra se zakadé naši nad sovražnika in ga vržejo nazaj.

Zdaj je šlo za Esslingen. Ob ednajstih napade Rosenberg vas. Ali Francozi so bili utrdili vsako hišo tako, da ni bilo moči napredovati. Napoleon je dobro vedel, da bo konec cele njegove vojske, če Esslingen ne obdrži. Avstrijci so naskakovali in naskakovali ali nadvojvoda sam je prepovedoval daljne poskuse, ker je videl, da bi bila kri zastonj prelita. Tem bolje pa prime Napoleona ob sredini. Kakor bi se vadili na domačih vadiščih, so korakali avstrijski polki v boj. Nagnali so Francoze nazaj. Proti večeru potihne prasketanje pušek in topov. Napoleon pelje svoje na otok Loban nazaj. O polnoči se je prepeljal v čolnu na desni breg Donave v Ebersdorf. Od jeze in truda premagan zaspal je brez zavesti; 36 ur je spal neprenehoma. Njegovi generali so se že posvetovali, kaj bo, če se ne zbudi več.

Ob treh ponoči pomaknili so se Francozi tudi iz Esslingen-a. Zbrali so se vsi na Lobani. Avstrijci ga niso mogli napasti, manjkalo je ladij in streliva, vrhu tega so se bojevali samo dne 22. maja celih petnajst ur, trebalo je počitka.

Na bojišči je bilo strašno. Vasi so bile požgane, travniki in polja poteptani, po razorih je tekla kri. Vse polno je ležalo mrličev, ubitih konj, pušk, čeljad in topov. Samih mrtvih Francozov so pokopali na bojišči 7000, 5000 ranjencev je ležalo po obvezališčih, 29.773 ranjencev so prepeljali na Dunaj; 2300 jih je bilo ujetih.

Ali tudi Avstrijcev je pokosila bila smrt veliko, 87 častnikov in 4286 mož je bilo mrtvih, ranjenih pa kakih 19.000. Od 47. polka

samega je znašala zguba 19 častnikov in 685 mož. Tako junaško se je boril ta polk l. 1809.

Po pravici je pohvalil nadvojvoda svoje vojake rekoč, da so na bojišči prvi izmed vseh vojakov na svetu. Sam Napoleon je priznal to. Ko ga je vprašal pozneje nek njegov general, ki ni bil v tem boju, zakaj ni razkosal Avstrije, odgovoril mu je: „Molčite, ravno tako sodite, kakor slepec o barvah. Avstrijcev pri Slavkovem niste videli, toraj niste videli nič!“

Tako je sodil pred 80 leti Napoleon o avstrijskih junakih; odslej so pokazali naši očetje še vedno, da je sodil pravo in če bo treba, pokazali bodemo tudi mi. F. H.

Gospodarske stvari.

Krompirišče in ozimine.

Pri naših kmetih je v navadi, da se izkoplje krompir jeseni ter vseje kmalu zatem rž na isto njivo. Po drugih krajih se toži, da jim to ne kaže ter da iz take setve ne postane nič kaj prida. In vsa je podoba za to, da ne kaže krompirišče nič kaj za ozimino. Zakaj ne? Dve reči ste posebno, ki govorite zoper to.

Krompir namreč ne dela veliko sence in zato pripeka solnce na tako njivo ves božji dan z veliko silo in tudi veter lahko izsuši prst na krompirišči. Tako pa postane prst čez silo suha in je v obče preveč rahla. To je prvo, drugo pa je to, da se izkapa krompir že precej pozno in je zato po gostem setev ozimine že jako pozna, velikokrat pa celo prepozna. Iz tega pa pride potlej rado, da ostane ozimina nizka, slama je majhna ali zrnja največkrat ni premalo.

Dobro je zadnje že, toda vselej se ne izgodi in potlej hodi človeku tudi za to, da dobi dovolje in to dobre slame. Kjer torej ne moreš pustiti krompirišča za setev v prihodnji spomladi, tam ti kaže, da storiš s krompiriščem v jeseni tako-le:

Izkoplji krompir, poberi zelišče ter ga odpelji na gnojišče; potem pa daj njivo lepo poravnati, kakor ti je že to koli mogoče, samo orati ne kaže. Zatem se vseje rž na njivi in njiva se prevleče z brano, se vé, da bolj trdno, kakor če si njivo bil preoral. Zakaj kje tako? S tem, da se izkoplje krompir, preonéga se njiva že precej in če vseješ v poravnano njivo sedaj rž, dobi seme, dobro prst, ne leži pregloboko in kedar poganja koreninice, ima še vedno dobro prst in tako se ti ni bati, da ti opeha.

Vrhu tega pa je bila njiva, v kateri je krompir rastel, dolgo taka, da je lahko vzprejela roso, dež, zrak, toploto, perje itd. To vse je živež za mlado setev, kajti ostalo je bilo le na vrhu in ker se ni podoralo, služi sedaj mladi setvi v kaj tečno hrano. Ko bi pa človek tako njivo-preoral, prišlo bi vse to precej globoko